

Поділ впливу за інформаційно-пізнавальним призначенням передбачає необхідність більш детального розгляду окремих його видів. Спонукальний вплив використовується в тому разі, коли необхідно активізувати асоціативні зв'язки з метою пригадування забутого чи змінити позицію підозрюваного або свідка у разі його відмови від давання показань. Стимулюючий вплив сприяє встановленню психологічного контакту, його підтриманню і розвитку в процесі допиту. Коригуючий вплив дає змогу регулювати процес одержання інформації у процесі допиту, уточнювати відповідні дані.

Слідчі є тими особами, які здійснюють керуючий вплив у регулюванні процесу обміну інформацією при спілкуванні. Обрання тактичних прийомів окремих процесуальних дій залежить від способу мислення слідчого, його професійного і загальноосвітнього рівня.

При використанні тактичних прийомів можливі зміни психічного стану об'єкту допиту, у цьому випадку можуть мати місце такі позиції: використання тактичного прийому позитивно впливає на процес допиту і дає змогу усунути небажані стани психіки; використання тактичного прийому не змінює психічний стан учасника кримінального провадження; використання тактичного прийому викликає небажані стани психіки (стан емоційного напруження, страх, фрустрація).

Велике значення для застосування впливу має діагностика темпераменту, яка багато в чому визначає вибір прийомів впливу, що виявляють, з одного боку, властивості подразника емоційного, а з іншого – логічного. З огляду на названі умови щодо застосовування у практиці розслідування вказаних злочинів, впливу, можна сформулювати наступні рекомендації:

- раптовість оголошення чи пред'явлення доказової інформації;
- умовчання про доказову інформацію, що є в розпорядженні слідчого;
- постановка комплексу запитань, спрямованих на орієнтацію мислення в необхідному напрямі;
- постановка серії запитань, спрямованих на деталізацію того, що повідомляється, які розраховані на те, що особа обмовиться і це буде свідчити про винну поінформованість;
- оголошення всієї доказової інформації, що є в розпорядженні слідчого;
- постановка таких запитань, що свідчать про широку поінформованість слідчого про особу потерпілого, свідка чи підозрюваного та їхню діяльність в минулому і теперішньому;
- повідомлення нейтральної інформації для створення переконання в особи про невідворотність розкриття злочину.

Підводячи підсумок, можна сказати, що допустимість психологічного впливу означає, що він не повинен принижувати гідність особи, викривлювати перспективу досягнення об'єктивної істини, а має бути моральним. Вимога моральності психологічного впливу повинна бути як невід'ємна його характеристика. З огляду на це, важливого значення набуває визначення співвідношення впливу і насильства, встановлення ознак психологічного впливу і психічного насильства та їх відмінностей. Межа між впливом і насильством полягає у свободі вибору тієї чи іншої позиції при допустимому впливі.

Одержано 10.11.2017

УДК 34.08

Іван Васильович БРИГАДИР,

*кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри
трудового та господарського права факультету № 2
Харківського національного університету внутрішніх справ;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3181-3410>*

ПЕРСПЕКТИВИ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ В УКРАЇНІ: ОКРЕМІ ПОТЕНЦІЙНІ ПРОБЛЕМИ

Необхідність перебудови органів державної влади в багатьох країнах світу виникає із серйозних, подекуди радикальних змін в суспільстві. На зорі незалежності України на початку 1990-х років, перебудова державного апарату проходила досить бурхливими темпами, однак, органи правопорядку тривалий час не зазнавали суттєвих реформувань. Натомість потреба в їх докорінній перебудові з роками росла. Події 2013–2014 років в Україні дозволили почати

радикальну перебудову правоохоронної системи. Ключове значення в цьому процесі займає саме реформування системи органів міліції, а тепер поліції. Зміни в структурі, завданнях та принципах діяльності саме цих органів найбільше впливають на пересічного громадянина. Адже, саме з поліцейськими на початку мають справу як особи які постраждали від правопорушень, так і самі правопорушники, саме поліцейські забезпечують «ефект присутності» правоохоронців в повсякденному житті на дорогах та вулицях, при проведенні публічних заходів тощо. Тому, держава та суспільство приділяє надзвичайно велику увагу питанню реформування системи органів поліції. Проте, кожна реформа неможлива без кількісних та якісних змін в кадровому забезпеченні реформованого органу. І якщо кількісні зміни ще можуть залежати здебільшого від волі «реформаторів», то якісні зміни потребують зусиль як органів влади, в частині створення умов для таких змін, так і зусиль окремих працівників, які повинні мати можливості та бажання до таких змін. І саме ця складова, на нашу думку, є головною в процесі реформування органів поліції.

Тому, саме від забезпечення органів поліції якісними, компетентними та вмотивованими працівниками залежить результат реформування – забезпечення законності та правопорядку в країні, а також підвищення рівня довіри населення до правоохоронців.

Не абияку роль в зміцненні кадрового потенціалу відіграє система підготовки майбутніх поліцейських. Світова практика показує, що далеко не кожен поліцейський повинен мати вищу юридичну освіту. Україна не є виключенням. Достатньо початкової професійної підготовки з основами юридичних знань достатніх для охорони публічного порядку, припинення правопорушення та збереження його слідів до прибуття відповідних фахівців, які компетентні кваліфікувати правопорушення, приймати процесуальні рішення, фіксувати сліди правопорушення тощо. Тобто, грубо існує дворівнева система реагування на правопорушення чи надзвичайну подію – перша ланка забезпечує швидке реагування та прийняття рішення про виклик відповідних фахівців, друга – фахівці, які виконують функцію оперативно-слідчого супроводження події.

Пересічним громадянам наочною та зрозумілою є робота саме первинної ланки роботи поліції. Робота фахівців залишається не поміченою, але саме від їх рівня підготовки та якості виконаної роботи залежить дотримання принципу невідворотності відповідальності. Роботу фахівців в поліції поверхнево можуть бачити тільки особи які є потерпілими чи підозрюваними. Тому в суспільстві складається хибне враження, що поліцейським є той, хто патрулює вулиці та дороги і приїжджає за викликом. А йому мати вищу юридичну освіту не обов'язково. Тому виникає питання про доцільність існування системи вищих навчальних закладів (ВНЗ) в системі МВС, які здійснюють підготовку поліцейських, навіщо утримувати значний штат викладачів та курсантів, якщо можна набрати на відповідні посади працівників з числа осіб, які отримали вищу юридичну освіту в системі ВНЗ МОН України. Таким чином, МВС України не буде витратити кошти на підготовку фахівців, а буде залучати уже дипломованих, проводити професійну підготовку протягом 6-12 місяців, і все – слідчий або оперативник готовий. Така думка існувала і в окремих посадових осіб як МВС України так і Національної поліції.

Такий підхід не враховує реалії сьогодення України. Так, дійсно отримавши фахівця з дипломом системи ВНЗ МОН України, МВС витратить кошти тільки на його перепідготовку та адаптацію для роботи в поліції. Однак, це аж ніяк не означає, що цих коштів не буде витрачено державою. Адже, підготовка студента у ВНЗ МОН України теж потребує фінансування утримання відповідних викладачів та інфраструктури. Вартість підготовки студента та курсанта за одним напрямом підготовки суттєво не відрізняється. Тому фінансування державного замовлення на навчання фахівців-поліцейських буде все одно здійснено за рахунок Державного бюджету, а спекуляції на цю тему є тільки «перетягуванням бюджетного одіяла». Однак на виході ми отримуємо різний результат. ВНЗ МОН України випускає фахівця, якого МВС України повинного готувати протягом 6-12 місяців для адаптації. А це додаткові видатки на підготовку (утримання інфраструктури та викладачів-тренерів), плюс видатки у вигляді грошового утримання такого майбутнього поліцейського із заробітною платою майже рівною зарплаті поліцейського діючого, і не іде в ніякі порівняння з грошовим утриманням курсанта. ВНЗ МВС України за той самий строк що і «цивільні» ВНЗ випускає повністю адаптованого та підготовленого фахівця, окремі навички якого тренувалися не 6-12 місяців, а 3-4 роки шість днів на тиждень з практичним стажуванням в діючих підрозділах поліції.

Черговим кроком в похованні системи підготовки кадрів для Національної поліції в системі МВС України є поданий законопроект «Про юридичну (правничу) освіту і загальний доступ до

правничої професії». Цим проектом закону зокрема передбачається надання права надавати вищу юридичну освіту тільки ВНЗ МОН України та приватним ВНЗ, а також пропонується відносити до роботи в галузі права дуже обмежене коло посад – в системі МВС України до таких посад можна віднести тільки начальника юридичного департаменту та його заступника. Цим законом слідчі взагалі не віднесені до правників (юристів). Прийняття цього закону призведе не тільки до знищення системи підготовки правознавців у ВНЗ зі специфічними умовами, але й до того, що особи із здобутою вищою юридичною освітою не будуть приходити на службу до МВС, СБУ, ЗСУ та інших силових структур через безперспективність фахового росту за межами відповідної системи. Будь-який слідчий думає про те, що після завершення кар'єри в поліції він може працювати в інших професіях за фахом права. З прийняттям цього закону – ні. Адже яка амбітна молода людина вибере посади в поліції, якщо її диплом по суті буде «похоронено»? Цікавим є питання до авторів закону, а яким чином буде набирати фахівців-правознавців СБУ, адже Академія СБ України теж готує правознавців для своєї системи, теж будуть набирати з числа цивільних осіб і проводити перепідготовку 6-12 місяців?

Тому, на нашу думку будь-яка спроба ліквідації системи ВНЗ МВС України, позбавити її право готувати фахівців для системи органів поліції має розглядатися антидержавницькою позицією або як бажання понизити рівень фаховості поліцейських для створення умов уникати відповідальності (криміналізації країни).

Одержано 01.11.2017

УДК 37.01

Оксана Валеріївна БРУСАКОВА,

*кандидат філософських наук, доцент кафедри загальноправових дисциплін факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6522-8020>*

НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ СПІВРОБІТНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Сьогодні Україна переживає непрості часи. Криза має місце майже в усіх галузях життєдіяльності держави: політика, економіка, духовність. В умовах сьогодення неабиякого значення набуває якість політичного та національно-патріотичного виховання, високий рівень яких допоможе запобігти подальших конфліктів та повторення кровопролиття. Жахливі події останнього часу на території України вимагають від нас визнання необхідності оновлення змісту сучасного політичного та національно-патріотичного виховання.

З одного боку, саме російська агресія викликала хвилю патріотизму в країні, дала можливість усвідомити, що «ми-українці», незалежно від того в якій частині нашої держави хто б де не мешкав, з іншого – виявився брак особистої мотивації щодо належного виконання службових та громадянських обов'язків серед осіб, що входять до складу силових структур.

На рівні суспільної свідомості під патріотизмом розуміється національна і державна ідея єдності і неповторності даного народу, яка формується на основі традицій, стереотипів, традицій, історії і культури кожної конкретної нації. На рівні індивідуальної свідомості патріотизм розглядається як любов до Батьківщини, гордість за свою країну, прагнення дізнатися, зрозуміти і поліпшити її. Значимість патріотизму як складової частини розвитку особистості підкреслював український історик та дипломат

В. Липинський: «Бути патріотом – це значить бажати всіма силами своєї душі створення людського, державного і політичного співжиття людей, що житимуть на Українській землі, а не мріяти про втоплення у Дніпрі більшості своїх же власних земляків. Бути патріотом – це значить шукати задоволення не в тім, «щоб бути українцем», а в тім, щоб було честю носити ім'я українця. Бути патріотом – це значить вимагати гарних і добрих учинків від себе, як від українця, а не ненавидіти інших тому, що вони «не українці». Врешті, бути патріотом, це значить, будучи українцем, виховувати в собі громадські, політичні, державотворчі прикмети...» [1].